

شهر تاریخی یزد :

شهر تاریخی یزد یکی از بهترین شهرهای خشتی جهان است که همواره به عنوان صاحب یکی از درخشان ترین میراث های فرهنگی در ادوار مختلف تاریخی ایران مطرح بوده است.

آتشکده (آتش ورهرام) شهر یزد

بنای فعلی آتشکده یزد در سال ۱۳۱۳ خورشیدی با همت و کمک مالی زرتشتیان یزد و پارسیان هندوستان احداث گردیده است. ساختمان آتشکده با معماری زیبایی برگرفته از هنر معماری هخامنشیان در مرکز حیاطی بزرگ و سرسبز و بر بلندی قرار گرفته و برپیشانی عمارت نقش «فروهر» جلوه گر است.

اهمیت آتشکده شهر یزد به قدمت آتش درون آن است که گفته شده از حدود ۱۵۲۰ سال پیش تاکنون فروزان مانده و حفاظت گردیده است.

«آتش ورهرام» درون مجری برنجی و در اتاقی مخصوص، در میان ساختمان آتشکده و در سطحی بالاتر از سطح زمین به دوراز باد و باران و تابش خورشید نگهداری می شود.

شهر تاریخی یزد و مجموعه امیر چقماق

امیر جلال الدین چقماق شامی در دوره تیموریان، از طرف شاهرخ به حکومت یزد منصوب گردید و با کمک همسرش فاطمه خاتون در این مکان میدانگاهی و در اطراف آن آب انبار، خانقاه، مدرسه، کاروانسرا، چاه آب، بازار و از همه مهم تر مسجد امیر چقماق را بنا نهاد. این مسجد دارای گنبدی عظیم و صفا ای عالی و دو شبستان زمستانی و تابستانی است. محراب مسجد دارای سنگ مرمرین زیبایی است که اطراف آن نقش گردیده است.

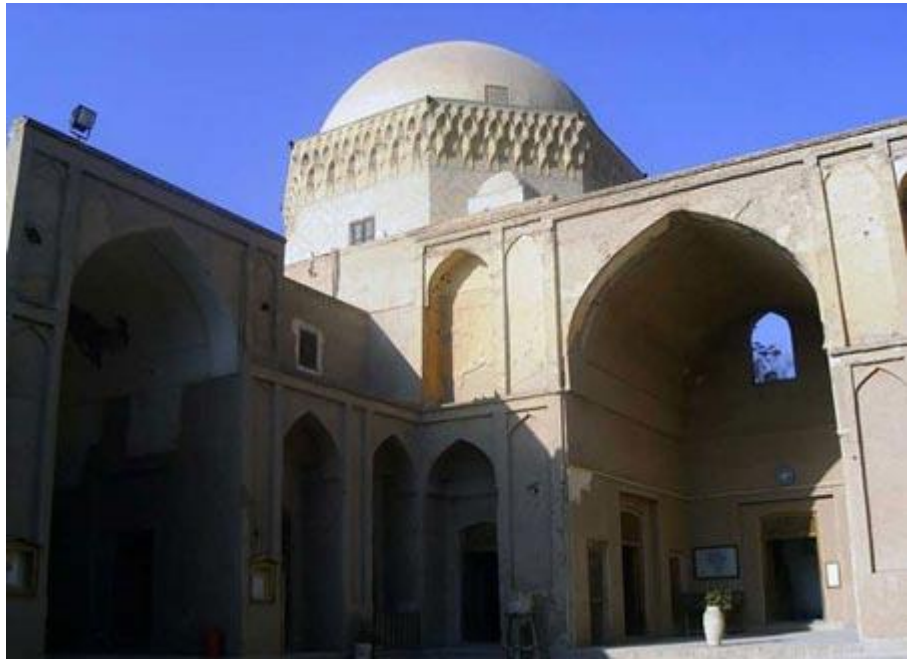
باغ دولت آباد یزد

محمد تقی خان مشهور به خان بزرگ که سر سلسله خان های یزد در زمان زندیه بود ابتدا قناتی با نام دولت آباد بوجود آورد پس از آن، عمارت «باغ دولت آباد» را در امتداد آن احداث کرد. این ساختمان، محل اقامت این حاکم مقتدر نیز بوده است. این بنا مجموعه ای از چندین عمارت شامل: هشتی و بادگیر، بهشت آیین، تالار آینه، سردر اصلی و سردر جنوبی است. فضای سبز این باغ شامل درختان کاج، سرو، گل سرخ محمدی، درختان میوه به خصوص انگور و انار است. چشمگیرترین ویژگی این بنا بادگیر ۳۳٫۸ متری آن است که بلندترین بادگیر جهان محسوب می شود.

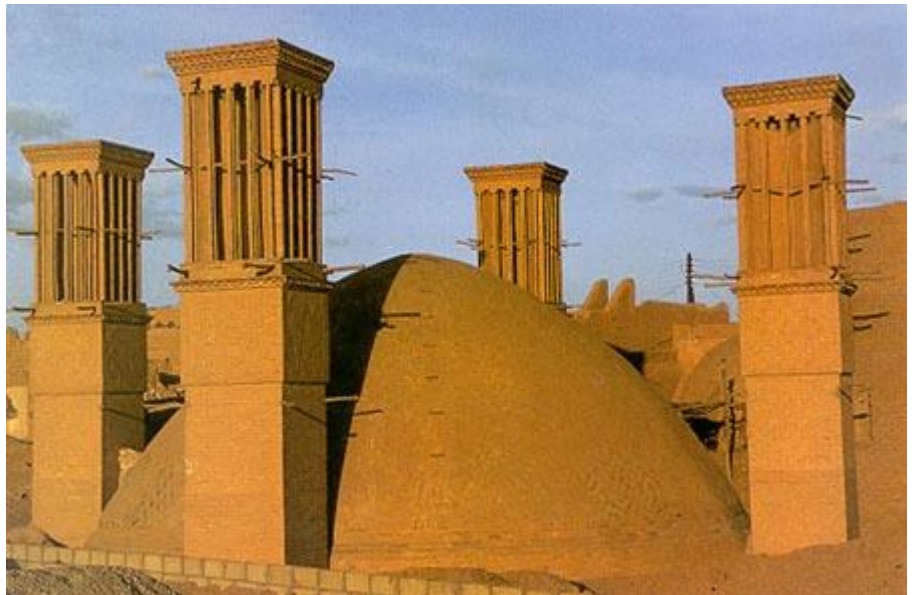
شهر تاریخی یزد و مدرسه ضیائیه (زندان اسکندر)

مدرسه ضیائیه معروف به زندان اسکندر از آثار «مولانا ضیاء الدین حسین رضی» است که در سال ۶۳۱ قمری آن را بنیان نهاد و بنای آن در سال ۷۰۵ قمری توسط پسرانش به اتمام رسید. شبستان مدرسه دارای محراب است و در اطراف مدرسه، رواق هایی ساخته شده است. گنبد خشتی این بنا با تزئینات گچبری و نقاشی آبرنگ بر بلندای این ساختمان خود نمایی می کند که نمونه ای از معماری دوره مغول در ایران است.

شهر تاریخی یزد و آب انبار شش بادگیری

آب انباری است قدیمی با شش بادگیر که در محله تل قرار گرفته است. این بنا دارای دو ورودی در شمال و جنوب و مخزن است و مخزن آب انبار گنبد تخم مرغی شکلی دارد. این آب انبار ۵۵ پله دارد که بین پله های ۲۵ و ۲۶ آن از بالا، یک هشتی با سنگ فرش آجری قرار دارد و طاق آب انبار بعد از هشتی شروع می شود. طاق ضربی خشتی با نمای آجری و سقف بزرگ مخزن آب از ویژگی های مهم این آب انبار است که در سال ۱۳۷۹ هجری قمری به سعی حاجی حسین میرالله ساخته شده است.

خانه لاری ها در شهر تاریخی یزد

تاریخ بنای این خانه تاریخی متعلق به دوره قاجار است و در محله فهادان شهرستان یزد قرار دارد. ساختمان خانه لاری ها با توجه به سبک کلی منزل اعبانی دوره خود ساخته شده، یعنی خانه ای است با دو قسمت اندرونی و بیرونی، حیاط در مرکز و قسمت های شمالی به عنوان زمستانه و از قسمت جنوبی به عنوان تابستانه استفاده می شود که شامل تالار و بادگیر است. از ضلع شرقی که شمال اتاق آینه، مطبخ، سرداب و سایر فضاها است به عنوان پاییزه و از ضلع غربی به عنوان بهار خواب استفاده می شود. این خانه اکنون موزه اسناد و مدارک است.

نارین قلعه (نارنج قلعه)

این بنا در زبان عامه به نارنج قلعه معروف است یکی از مهمترین آثار تاریخی پیش از اسلام استان محسوب می شود. این دژ قدیمی که برفراز تپه مشرف بر شهر میبد احداث شده، تمامی بنای آن از خشت و گل ساخته شده و معماری آن به شکل مطبق است. تقریباً در ۵ مرحله ساخته شده است. قدیمی ترین بخش بنا فضاهایی هستند که در دل زمین کنده شده اند و درگوشه محلی به آنها «بوکن» گفته می شود و پایین ترین بخش آن را تشکیل می دهند.

شهر تاریخی یزد و قبه دورازده امام

این قبه از قدیمی ترین بناهای برجای مانده از گذر تاریخ در محله فهادان است از بناهای شاخص آجری و نمونه های سبک غالب سلجوقی در معماری به شمار می رود که به دلیل سبک بنا و نقش و نگار کتیبه کوفی اش شایان توجه است. قبه دورازده امام شامل تک گنبدی است به صورت یک چهار ضلعی که به هشت ضلعی تبدیل می شود و گنبدی روی هشت ضلعی قرار دارد. پوشش سقف از داخل کاشی کاری است که دورتادور آن با خط کوفی تزیین شده و داخل بنا مزین به نقوش گچ بری و طرح های رنگی است. محرابی که در این بنا وجود دارد نشانه مسجدی است که در قرن دوم و سوم قمری بنا شده است.

بقعه سید شمس الدین شهر یزد

برطبق اسناد قدیمی، در سال ۷۶۷ قمری مدرسه شمسیه بنا شده است و اکنون از آن مدرسه بزرگ تنها همین گنبد باقی مانده است. گچبری، کاشیکاری معرق، نقوش هندسی زیر گنبد، کتیبه های مختلف و ... از هنرهای به کار گرفته شده در این بنا هستند.

مسجد جامع کبیر شهر یزد

بنای این مسجد با عظمت قرن هاست که از فراسوی تاریخ تمدن این سرزمین می درخشد. چنانکه در کتب تاریخ یزد آمده ، مسجد را برجای آتشگاه ساسانی ساخته اند. بنای اصلی مسجد کنونی از آثار «سید رکن الدین محمدقاضی» است.

بقعه سید رکن الدین در کتب تاریخی شهر یزد

سید رکن الدین محمد قاضی - عارف و دانشمند قرن هشتم هجری قمری - مدرسه «رکنیه» را بنا کرده است. در کتب تاریخ یزد، از این مدرسه و قسمت های مختلف آن مانند رصد خانه ، دارالکتب با سه هزار جلد کتاب ، دارالسیاده، دارالادویه و... یاد شده است. اکنون از آن مدرسه ، بقعه ای باقی مانده که مدفن خود سید رکن الدین است، گنبد مربع شکل این بقعه با ابعاد حدود ۱۱,۵ متر نمایشگاهی کم نظیر از گچ بری های زیبا، نقش های رسی و آب رنگی و کتیبه های آیات قرآنی با خط کوفی و ثلث است.

مسجد جامع فهرج

روستای فهرج در ۲۵ کیلومتری جنوب شرقی یزد و در کنار راه اصلی یزد- بافق قرار دارد. از آثار تاریخی این روستا به یک قلعه باستانی، آب انبار قدیمی، مجموعه شهدا و مسجد جامع می توان اشاره کرد.

مسجد جامع فهرج از بنای قدیمی و کم نظیر فرهنگ و تمدن اسلامی است که متعلق به نیمه اول قرن اول هجری است. این بنا قدیمی ترین مسجدی است که در ایران و شاید در دنیا بدون هیچگونه پیرایه ای دست نخورده باقی مانده است. وجود شبستانی رو به قبله با هشت ستون، مناره گلی نه چندان بلند که راه پلکان بام مسجد از داخل این مناره به بام و سپس به بالای مناره منتهی می شود و استفاده از خشت و گل در ساخت آن از ویژگی های این بنا محسوب می شود.

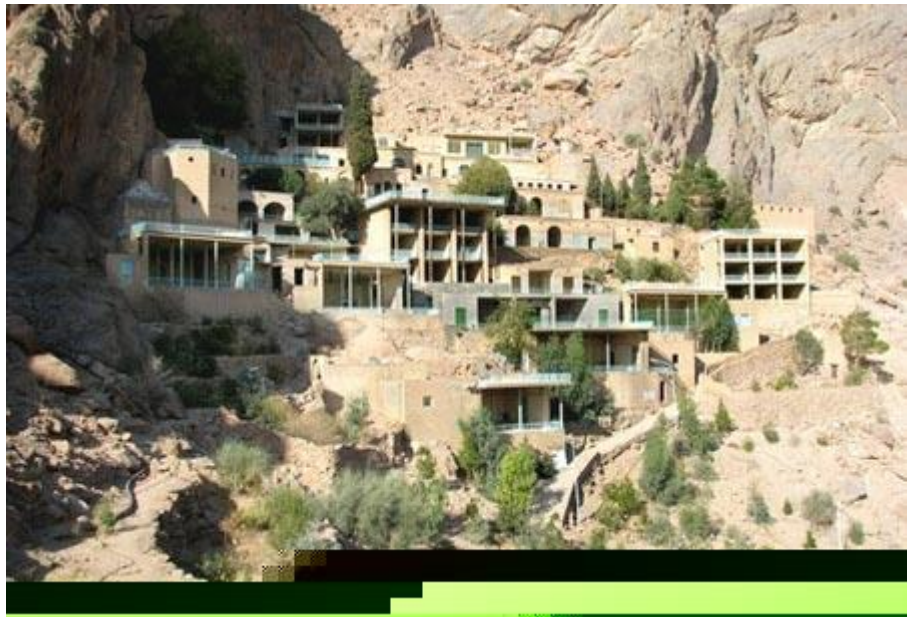

شهرستان های استان یزد

چکچکو (پیر سبز)

محلی است در کوه های میان، اردکان و انجیره که از یزد ۴۸ کیلومتر فاصله دارد. زرتشتیان به آنجا اعتقاد دارند و مقدس می شمارند و در آن تعدادی بنای مناسب و راحت برای ایامی که به زیارت می روند، ساخته اند. زرتشتیان هرساله از ۲۴ تا ۲۸ خردادماه برای زیارت و نزورات به آنجا می روند.

یخچال خشتی میبد

این یخچال با قدمتی که به پیش از دوره قاجار می رسد یکی از معدود یخچال های به جای مانده در استان یزد است که از خشت و گل ساخته شده است. بخش های عمده این بنای باشکوه عبارتند از: دیوارهای سایه انداز حوض یخ بند مخزن یخچال و گنبد، دیوارهای شرقی و غربی و جنوبی آن در زمستان سایه سار سردی در محوطه شمالی یخچال فراهم می ساخته که در شب های چله با انداختن آب قنات به حوض پهناور و کم عمق آن محوطه و تکرار این کار در شب های متوالی قطعات بزرگ یخ ساخته می شده و پس از شکسته شدن به مخزن یخ در زیر گنبد یخچال منتقل می گردیده است. گنبد خشتی بزرگ یخ های انباشته را نگه می داشته که در تابستان از آن برای استفاده کاروانیان و مردم بهره برداری می کردند.

چاپارخانه میبد

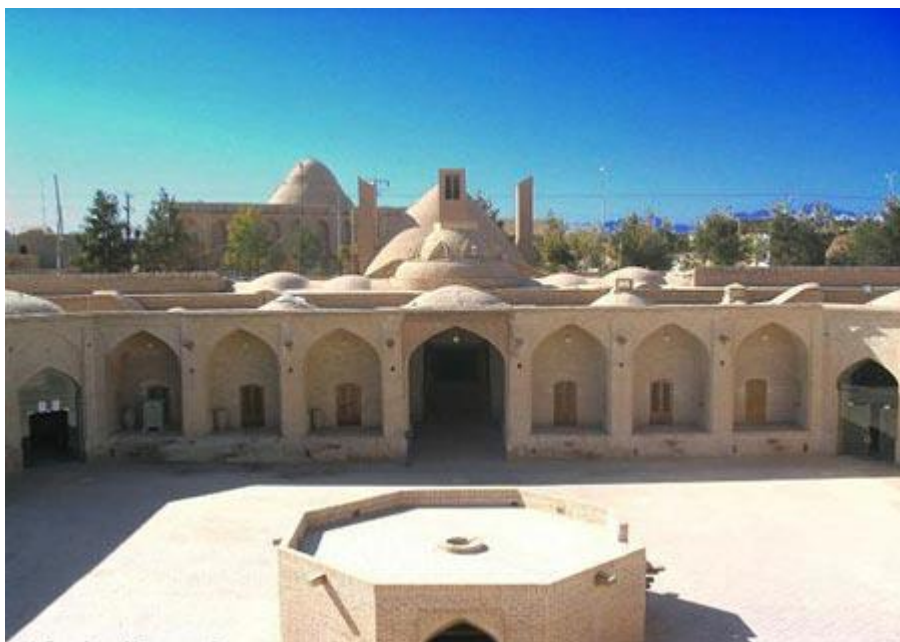
پیشینه چاپارخانه در ایران به دوره هخامنشیان می رسد. از این مراکز به عنوان ایستگاه های مبادلات نامه ای استفاده می شده است.

وظیفه چاپارخانه ها نگهداری و تیمار تعدادی اسب تیزرو و پیک تازه نفس جهت ارسال و مبادله سریع نامه ها و امانت های مهم بوده است. از این رو چاپارخانه ها به صورت قلعه ساخته شده اند تا دفاع و حفاظت از آن میسر باشد.

کاروانسرای شاه عباسی در شهرستان میبد

از جمله کاروانسراهای سبک صفوی است که با شیوه معروف چهار ایوانی و با آجر ساخته شده است. ساختمان کاروانسرا شامل ایوان های بیرونی، هشتی ورودی حیاط مرکزی حوضخانه و مهتابی و چهار هشتی زیبا و فضاهای سرپوشی شرقی و غربی و یکصد ایوان و اتاق و اجاق برای استفاده کاروانیان بوده است.

آب انبار کلار در شهرستان میبد

این آب انبار درست روبه روی در ورودی کاروانسرا جای گرفته و بر اساس سنگ نوشت آن مربوط به قرن ۱۱ قمری است. ویژگی ساختاری آب انبار کلار به گونه ای است که خستگان راه تنها با چند پل انگشت شمار به پا شیر آب انبار می رسیدند. آب انبار کلار هنوز هم به عنوان یک منبع آب آشامیدنی قابل بهره برداری است.

قلعه بارجین در شهرستان میبد

قلعه بارجین در یکی از آبادی های حوز شرقی میبد به همین نام واقع شده است. این بنا توسط اربابان زرتشتی محل بنا گردیده است. کاربری بنا به منظور پناه گرفتن در مواقع ناامن بوده و جنس اصلی مصالح به کار رفته در بنا از گل و خشت است. بنای قلعه بر روی دو طبقه ساخته شده و دارای چهار برج ساده در چهار گوشه و یک ورودی در سمت شمال است. در بالای سر در ورودی اتاقی قرار دارد که مختص ارباب قلعه بوده است. پلان قلعه به صورت حیاط مرکزی بوده است که اتاق ها در اطراف حیاط واقع شده اند.

کوه ریگ در شهرستان مهریز

این تفرجگاه زیبا از انباشت ماسه های بادی در دامن کوه تشکیل شده است. وجود یک آب انبار قدیمی و برج کبوتر در کنار آن از جاذبه های دیگر این منطقه است.

باغ پهلوان پور در شهرستان مهریز

از بناهای تاریخی که طبیعت و هنر معماری را در کنار هم به خود اختصاص داده باغ «پهلوان پور» است. قسمت هایی از این بنا در اواخر دور قاجار ساخته شده و بخش های دیگری از آن به دستور «علی پهلوان» بنا شده است که قدمتی صد ساله دارد.

خانه قلعه ای ها در شهرستان صدوق

قدمت آن به دور صفویه برمی گردد. نمای بیرونی این خانه شبیه قلعه است. این خان مسکونی به طور کلی با خشت و گل و در سه طبقه ساخته شده است. نوع معماری اثر ترکیبی از منزل مسکونی و قلعه تدافعی است.

آب انبار هفت بادگیری عصرآباد در شهرستان صدوق

این آب انبار از نظر تعداد بادگیر در بین آب انبارهای کشور در رتبه اول قرار دارد و تنها آب انبار هفت بادگیری است که دارای دو مخزن است. ارتفاع بادگیرها حدود شش متر است که از هر چهارطرف باز است. بادگیرها به شکل زیبایی بنا شده و قسمت فوقانی آنها با آجرهای شرفی مزین گردیده است. هر بادگیر دارای چهار منفذ در هر ضلع است. این آب انبار برخلاف سایر آب انبارهای منطقه در جهت قبله قرار ندارد و مخصوص زرتشتیان است.

قلعه سپیده در شهرستان صدوق

این قلعه بر روی تپه ای سنگی (ارتفاعات شرقی) به همین نام قرار دارد و از خشت و گل و سنگ سفید مشتمل بر دو طبقه ساخته شده است و در چهارگوش آن برج هایی برای نگهبانی وجود دارد که قدمت آن به اوایل دور افشاریه می رسد.

قلعه مروست در شهرستان خاتم

این قلعه بر فراز تپه ای در مرکز مروست قرار دارد و قبلا دو طبقه بوده که طبق زیرین آن تخریب شده است و قدمت آن به بیش از ۸۰۰ سال قبل می رسد.

نهر مسیح در شهرستان خاتم

سرچشم «نهر مسیح» در ۵ کیلومتری جنوب شرق شهر هرات قرار گرفته و پارک جنگلی سرچشمه در مجاورت آن از تفرج گاه های زیبا جذاب و حیرت انگیز استان کویری یزد است. نهر مسیح با عبور از میان مرکز شهرستان خاتم یعنی شهر هرات که سابقا به دارالکلات (شهر قلعه ها) موسوم بوده است جلوه ای خاص و منحصر به فرد به این شهر می بخشد.

منطقه شکار ممنوع قره تپه هرات

قره تپه با ۸۰ هزار هکتار مساحت که از جنوب به شهر هرات می رسد شاخص ترین زیستگاه «هوبره» در ایران است. تنها مرکز تحقیقاتی هوبر کشور به دلیل زیست بومی این پرنده در شهرستان خاتم فعالیت می کند. شاپان ذکر است قره تپه زیستگاه گونه های منحصر به فرد دیگری از جانوران کمیاب و نادر همچون آهو، گورخر ایران و زاغ بور نیز هست.

قلعه محمد باقری هرات

قلعه ای است با پلان چهارضلعی و قدمت ۳۰۰ ساله که منسوب به «حاج محمدباقر» نامی است. ساختمان های داخلی آن در سال ۱۳۶۵ خورشیدی بر اثر سیل ویران شده است. اما سردر ورودی و برج های اطراف بنا کاملا سالم مانده و هویت بخش نمای جدید شهر هرات است.

قلعه شواز در شهرستان تفت

مهم ترین قلعه کوهستانی در استان یزد که بر فراز صخره ای سنگی به ارتفاع یکصد متر بنا شده قلعه رفیع و با عظمت شواز است. مساحت آن پنج هزار متر است.

باغ علی نقی خان در شهرستان تفت

این باغ که در محل «سرآب دورقم» تفت واقع است دارای عمارتی است که در وسط باغ خودنمایی می کند و شامل اتاق های تو در تو حوض و حمام می شود. قدمت این بنا به زمان فتحعلی شاه قاجار مربوط می شود.

آسیاب آبی گرمسیر در شهرستان تفت

تنها آسیاب دایر در تفت آسیاب گرمسیر است. شهرستان تفت را از لحاظ تعداد آسیاب ها می توان شهر آسیاب های آبی نامید که تعداد آنها به بیش از ۱۸ عدد می رسد و نشان از آن دارد که تفت روزی صادرکنند آرد بوده است.

بهاباد

بخش بهاباد در ۷۵ کیلومتری شمال شرقی شهرستان بافق قرار گرفته و دارای روستاهای سرسبز و بیلاقی منحصر به فرد است و زعفران آن از مرغوبیت خاصی برخوردار است. از بناهای تاریخی این بخش می توان به حمام قلعه حمام باغستان قلعه بهاباد و برج حاجی آباد و ... اشاره کرد.

تپه های برارگ بافق

شامل تپه های شن روان با وسعت زیاد است که از مناطق دیدنی این شهرستان است. همین ریگ های روان امروزه تپه های دیدنی را در روستای حسن آباد جاده قطرمر و دهستان مبارکه به وجود آورده است.

ارگ عبدالرضاخان بافق

قلعه ای است عظیم با سه برج به ارتفاع ۱۲ متر که از مصالح خشت و گل ساخته شده و قدمت آن به دو قرن و نیم می رسد.

ابرکوه

شهرستان آبرکوه یکی از شهرستانهای استان یزد در مرکز ایران است. شهر ابرکوه مرکز این شهرستان است. ابرکوه در غرب استان یزد در ۳۰ کیلومتری مرز آن با استان فارس و شهر سورمق شهرستان آواده قرار دارد. ابرکوه در ناحیه ای کویری واقع شده و به دلیل شرایط بد

آب و هوایی و نامناسب بودن خاک، شهرها و آبادیهای کمی اطراف آن وجود دارد. در ۲۰ کیلومتری شرق این شهرستان کویر نسبتاً وسیع ابرکوه واقع شده است و مرتفعترین نقطه شهرستان تپه‌ای به ارتفاع ۲۳۷۸ متر است که در شمال غربی شهرستان قرار گرفته است. یکی از جاذبه‌های مشهور در این شهرستان، **سَرُو اَبَرکوه** است. این درخت یکی از پیرترین موجودات زنده دنیا است. محیط تنه این درخت در روی زمین یازده و نیم متر است و بلندای آن بین ۲۵ تا ۲۸ متر برآورد شده است. چاینا دیلی در گزارشی ویژه معرفی ده درخت از باستانی‌ترین درختان جهان اعلام کرد که سرو ابرکوه پس از درخت مسوسلا با ۴۸۰۰ سال قدمت دومین درخت کهنسال در جهان است.

